

ВАКЦИНАЦИЈА ПРОТИВ ХУМАНОГ ПАПИЛОМА ВИРУСА

За здравију будућност!

ВАКЦИНАЦИЈА ПРОТИВ ХУМАНОГ ПАПИЛОМА ВИРУСА

Вакцинација против хуманог папилома вируса, као и скрининг и лијечење преанцерозних лезија су најефикаснији и најисплативији начини превенције рака грлића материце.

У Републици Српској је доступна деветовалентна вакцина против ХПВ-а. Ради се о вакцини Гардасил 9, произвођача MSD.

Препоручена бесплатна вакцинација против ХПВ-а се организовано и бесплатно спроводи код дјевојчица и дјечака од 11 до 14 година. За категорије за које је бесплатна вакцинација против ХПВ-а, вакцинација се спроводи у надлежном дому здравља.

Вакцинација против ХПВ-а, коју препоручи доктор медицине или специјалиста одговарајуће гране медицине или која се тражи на лични захтјев корисника услуге, за лица изван узрасне групе од 11 до 14 година, спроводи се у Институту за јавно здравство Републике Српске и у регионалним центрима Института, а трошкове сноси корисник услуге.

Вакцинација се спроводи давањем двије дозе вакцине у свим добним групама

- ▶ Препоручени размак између двије дозе вакцине је годину дана
- ▶ Минимални размак између доза је шест мјесеци, а максимални размак није дефинисан.
- ▶ Имунокомпромитоване особе (укључујући особе које живе са ХИВ-ом) треба да приме три дозе вакцине, по шеми 0, 2, 6 мјесеци.

НАЈЧЕШЋА ПИТАЊА И ОДГОВОРИ О ХПВ ВАКАЦИНАЦИЈИ

Шта је ХПВ?

ХПВ је скраћеница за хумани папилома вирус. Ово је група вируса који инфицирају кожу или различите слузокоже (нпр. у устима или на грлићу материце). Већина инфекција није опасна, али најчешћи типови ХПВ-а могу изазвати гениталне брадавице, неколико врста рака од којих је најчешћи рак грлића материце и друге болести.

Око 80% људи ће бити заражено са једним или више врста овог вируса током свог живота.

Да ли је хумани папилома вирус опасан?

Да, вирус може бити опасан. Познато је да 12 типова ХПВ вируса могу да изазову рак грлића материце, ануса, вагине, вулве, пениса или грла. Сваки од ових типова ХПВ-а се лако преноси са човјека на човјека. У већини случајева инфекција овим типовима не изазива никакве симптоме, тако да особа не зна да је инфицирана. Инфекција обично траје једну до двије године и пролази сама од себе. Међутим, најмање једна од десет таквих инфекција постаје хронична и може развити преканцерозне лезије (промјене које претходе раку). Ако се ове лезије не открију и не уклоне на вријеме могу се развити у рак.

Како се особа зарази ХПВ-ом?

ХПВ се шири директним контактом са зараженим подручјем (односно директним контактом коже о кожу, коже о слузокожу или слузокоже о слузокожу) и може се пренијети свим врстама сексуалног контакта. Сексуалним путем се преноси око 30 типова ХПВ-а (од укупно више од 200 типова).

У ријетким случајевима се вирус може пренијети током порођаја са заражене мајке на њено новорођенче. Ова врста преноса може довести до ријетке, али изузетно озбиљне болести код новорођенчади, под називом рекурентна респираторна папиломатоза (појава папилома – израстлина у дисајним путевима новорођенчета која може и отежавати или потпуно онемогућити дисање).

ХПВ инфекција није насљедна тј. на ризик да се особа инфицира ХПВ-ом не утичу гени или породична историја.

Колико је честа ХПВ инфекција?

ХПВ је најчешћа полно преносива болест. Око 80% мушкараца и жена инфицираће се ХПВ-ом у неком тренутку свог живота, а најчешће се јавља код сексуално активних мушкараца и жена до 25 година, али присутна је и у старијим добним групама. Рак грлића материце је најчешћи тип рака који је узрокован хуманим папилома вирусом и пети најчешћи рак код жена у Европи. Рано откривање и лијечење преканцерозних лезија кроз програме скрининга помаже у превенцији рака грлића материце код жена, али више од 350.000 жена у Европи и даље умире од ове болести. Неки од полно преносивих типова ХПВ-а могу довести до рака ануса, вулве, вагине, пениса, грла, као и до гениталних брадавица, болног стања које се тешко лијечи и које погађа и мушкарце и жене. Други типови ХПВ-а узрокују уобичајене брадавице, на примјер на рукама и стопалима.

Шта узрокује рак грлића материце?

Скоро сви случајеви рака грлића материце почињу са ХПВ инфекцијом која се преноси сексуалним путем. ХПВ је веома чест вирус, који може инфицирати кожу и слузнице, укључујући слузницу грлића материце код жена. Већина инфекција грлића материце нестаје сама од себе у року од једну до двије године, али код сваке десете жене инфекција остаје присутна у дужем периоду, што може довести до измјене ћелија и настанка промјена које се називају преканцерозне лезије. Чак и у овој фази, жене могу да буду без симптома и да не знају за инфекцију, али ако се лезија не открије и не уклони на вријеме, може се полако развијати (што траје годинама) у рак грлића материце.

Рак грлића материце може завршити смртно или довести до дуготрајних здравствених проблема као што је неплодност.

Да ли је могуће тестирати се на ХПВ и рак грлића материце?

Да, редовно тестирање је могуће и веома важно.

Постоје три различите методе тестирања на ХПВ и рак грлића материце:

- ▶ ХПВ тест се користи за откривање типова вируса који могу изазвати рак.
- ▶ Широко коришћени ПАПА тест, који се користи за откривање промјена које могу прерасти у рак.

- ▶ Визуелни преглед грлића материце се такође користи за откривање видљивих промјена.

Ови тестови, у комбинацији са ефикасним третманом преканцерозних промјена које могу прерасти у рак, могу код многих жена спријечити развој рака грлића материце и потенцијални смртни исход. Нажалост, скрининг програми не могу открити или спријечити све случајеве рака грлића материце. Чак и земље са ефикасним програмом скрининга рака грлића материце региструју значајан број смртних случајева од рака грлића материце. Због тога је вакцинација у комбинацији са редовним скринингом најефикаснији начин за жене да се заштите од рака грлића материце.

Да ли је могуће избјећи инфекцију ХПВ-ом?

Сексуално преносиви типови ХПВ-а се преносе интимним контактом. Чак и ако особа има само једног сексуалног партнера, та особа би већ могла бити заражена, а да то не зна, јер ова инфекција често нема симптоме.

Коришћење кондома и других метода контрацепције у виду баријере може смањити ризик од преношења ХПВ-а. Ипак, ове методе су само дјелимично ефикасне, јер не покривају све области заражене коже.

Најбоља стратегија за борбу против рака грлића материце је комбиновање вакцинације и периодичних прегледа (скрининг) на рак грлића материце.

Вакцинација је најефикаснија када се обави прије него што дође до заражавања вирусом. Вакцинација против ХПВ-а неће заштитити од свих типова ХПВ-а, али вакцинација деветовалентном вакцином заштитиће од типова ХПВ-а који изазивају 90% случајева рака грлића материце и 90% гениталних брадавица.

Зашто се вакцинисати против ХПВ-а?

Вакцинација нуди најбољу могућу заштиту од озбиљних болести које изазива ХПВ, укључујући рак грлића материце. Свака вакцинисана особа помаже и другима тако што зауставља ширење вируса.

ХПВ је толико чест да ће око 80% невакцинисаних мушкараца и жена бити заражено у неком тренутку свог живота. Полно преносиви ХПВ посебно је распрострањен међу младима до 25 година. Особа која је вакцинисана прије него што постане сексуално активна биће

заштићена од најчешћих и опасних типова вируса и неће даље ширити вирус на друге.

Рак грлића материце је најчешћа болест узрокована ХПВ-ом. Према подацима СЗО, у свијету годишње око 680.000 жена оболи од карцинома грлића материце, а око 350.000 умре. За разлику од већине карцинома, рак грлића материце се чешће развија код младих жена од 20 до 45 година него код старијих жена.

Вакцинација штити младе дјевојке од ХПВ типова који су заједно одговорни за 90% карцинома грлића материце у било ком узрасту. Међутим, редовни скрининг рака грлића материце је веома важан – и за вакцинисане и за невакцинисане жене – јер ХПВ вакцине спречавају већину карцинома грлића материце, али не све. У комбинацији, вакцинација и програми скрининга за рак грлића материце пружају поуздану заштиту од рака грлића материце.

ХПВ је такође повезан са раком вулве, вагине, пениса, ануса, главе и врата као и са гениталним брадавицама. Увијек је боље спријечити ХПВ инфекцију него покушавати лијечити болести које она може да изазове.

Шта ради ХПВ вакцина?

ХПВ вакцина садржи честице које опонашају најчешће типове вируса. Ове честице нису живи вируси и не могу да изазову инфекцију. Када се вакцина аплицира у тијело особе, његов или њен имуни систем реагује као да је то прави вирус. Стварају се антителија против тих честица, чиме се изграђује одбрамбени механизам који ће брзо реаговати да уништи прави вирус кад се појави у организму. Овај механизам функционише тако добро да је вакцина и до 100% ефикасна у спречавању будућих инфекција типова ХПВ-а за чије је спречавање намијењена.

Да ли ХПВ вакцине дјелују?

Да. Вакцинација против ХПВ-а има јасан утицај на смањење ширења ХПВ-а. Непосредни докази су да је међу вакцинисаним женама регистровано смањење броја жена са промјенама на грлићу материце, а зависно од врсте вакцине такође је регистрован и драматичан пад оболијевања од гениталних брадавица и међу мушкарцима, и међу женама. Пад преноса ХПВ-а, праћен је смањењем броја случајева рака грлића материце и других врста рака повезаних са ХПВ-ом.

Студије спроведене у Аустралији, Белгији, Њемачкој, Шведској, Уједињеном Краљевству, Сједињеним Америчким Државама и Новом Зеланду су показале велико смањење ХПВ инфекција и гениталних брадавица (чак и до 90%) код тинејџерки и младих жена.

Који је састав ХПВ вакцине?

Вакцине се састоје од честица сличних вирусу које садрже протеински омотач вируса, без икаквог генетског материјала из самог вируса. Подсјећајући на вирус, вакцина стимулише имуни систем да производи заштитна антитијела против ХПВ-а. Да би била што ефикаснија, вакцина такође садржи мале количине адјуванса (супстанци које помажу у побољшању имунолошког одговора тијела). То укључује минералне соли, воду и материјале као што је алуминијум-сулфат (стипса) – супстанца којој смо већ редовно изложени кроз ваздух, храну и козметику, као што су дезодоранси. Супротно неким гласинама, тренутно доступне ХПВ вакцине не садрже тиомерсал (овлашћени и безопасни конзерванс који се користи у неким другим вакцинама), нити било који други облик живе.

Од којих типова ХПВ-а штити вакцина?

Постоји много типова ХПВ-а. До сада је откривено више од 200. Вакцине су класификоване као двовалентне (заштита од два типа ХПВ-а), четворовалентне (заштита од четири типа ХПВ-а), деветовалентне (заштита од девет типова ХПВ-а).

Сљедећа табела показује од којих типова ХПВ-а штити двовалентна, четворовалентна и деветовалентна вакцина.

Назив вакцине	Валентност	Специфични типови ХПВ-а у вакцини	Пропорција случајева рака грлића материце узрокованим овим типовима	Удио гениталних брадавица изазваних овим типовима
<i>Cervarix</i>	Двовалентна	16, 8	71%	-
<i>Gardasil</i>	Четворовалентна	6, 11 16, 18	71%	90%
<i>Gardasil 9</i>	Деветовалентна	6, 11 16, 18 31, 33, 45, 52, 58	90%	90%

Око 30 различитих ХПВ-а се преноси сексуалним путем. Неки типови се сматрају високо ризичним за развој рака. Неки типови се сматрају нискоризичним за развој рака, али су одговорни за гениталне брадавице. Све три вакцине штите од ХПВ типова 16 и 18, који изазивају око три четвртине случајева рака грлића материце и већине других врста карцинома повезаних са ХПВ-ом. Четворовалентне и деветовалентне вакцине штите од типова 6 и 11, који изазивају девет од десет типова гениталних брадавица. Деветовалентна вакцина штити од додатних пет типова (31, 33, 45, 52, 58), које заједно са типовима 16 и 18 узрокују девет од десет случајева рака грлића материце.

Поред тога, ХПВ вакцине пружају и одређену унакрсну заштиту од типова који нису укључени у састав вакцине.

Зашто се вакцинисати ако вакцина штити само од неких типова ХПВ-а који круже међу становништвом?

Вакцине пружају заштиту од најчешћих типова хуманог папилома вируса који највјероватније изазивају рак, а четворовалентна и деветовалентна вакцина штите и од гениталних брадавица.

Двовалентна ХПВ вакцина штити од два типа (16 и 18), који узрокују 71% рака грлића материце широм свијета. Четворовалентна вакцина штити од ових истих типова, као и од два типа која изазивају до 90% гениталних брадавица (поред тога, познато је да двовалентне и четворовалентне ХПВ вакцине пружају одређену унакрсну заштиту против типова који нису укључени у вакцине). Деветовалентна вакцина штити од ова четири и још пет типова, што повећава њену заштиту на 90% типова који узрокују или гениталне брадавице или рак грлића материце.

Да ли је вакцина ефикасна за неког ко је већ сексуално активан?

Ниво заштите који пружа вакцина зависи од тога да ли је особа претходно била изложена вирусу. ХПВ вакцине дјелују против најчешћих и најопаснијих сексуално преносивих типова хуманих папилома вируса. Заштита коју пружају је највећа за ХПВ типове садржане у вакцини, којима особа још није била изложена.

Генерално, људи се инфицирају једном или више пута са више ових типова вируса убрзо након што постану сексуално активни. Да бисте у потпуности имали користи од вакцине, најбоље је да се вакцинишете прије могућности настанка инфекције, односно прије започињања сексуалне активности.

Заштита особа које су већ сексуално активне односно већ су имале ХПВ инфекцију је мања у односу на особе које нису дошле у контакт са типовима ХПВ-а.

Да ли је вакцинација једини начин да се спријечи ХПВ инфекција и рак грлића материце?

Вакцинација против ХПВ-а у комбинацији са редовним гинеколошким прегледима је најбоља стратегија за спречавање рака грлића материце. Сви који су сексуално активни имају висок ризик да се заразе ХПВ-ом. Неке методе баријерне контрацепције (као што су кондоми) могу помоћи да се избјегне инфекција, али нису 100% ефикасне јер можда не покривају у потпуности све дијелове инфициране коже. ХПВ вакцинација штити од типова вируса који узрокују девет од десет случајева рака грлића материце. Поред тога, све жене, укључујући и оне које су вакцинисане, треба редовно да се прегледају. Скринингом се могу открити прекаncerозне или канцерозне лезије узроковане ХПВ-ом, тако да се могу уклонити што је раније могуће.

Када би моје дијете требало да се вакцинише?

Вакцинација против ХПВ-а може се примијенити код особа узраста од девет и више година. Вакцина против ХПВ-а изазива бољи имуни одговор код дјеце у предтинејџерском периоду него код старијих особа и најефикаснија је прије него што особа постане сексуално активна. Вакцина није тестирана на дјечи млађој од девет година и због тога и није одобрена за употребу код дјеце испод тог узраста.

Да ли је неопходан посебан здравствени преглед прије започињања вакцинације?

Не, посебан здравствени преглед није неопходан. Нема потребе да особа која нема неки здравствени проблем ради посебан здравствени преглед прије него што прими ХПВ вакцину. Међутим, обавезно се консултујте са здравственим радником уколико:

- ▶ треба да примите другу дозу ХПВ вакцине, а ако сте након прве дозе имали алергијску реакцију,
- ▶ имате познату алергију,
- ▶ болујете од неке озбиљне болести/стања.

Љекар може да вас посавјетује да ли је алергија релевантна за конкретну вакцину која се даје. Вакцине против ХПВ-а нису тестиране међу трудницама, тако да би требало да се одложи вакцинација и да започнете вакцинацију након окончане трудноће. (Међутим, у случају вакцинације труднице, не препоручује се прекид трудноће!).

Да ли је потребан здравствени преглед након вакцинације?

Не, нема потребе за здравственим прегледом након вакцинације. Међутим, жене које примају вакцину и даље треба да учествују у рутинском скринингу рака грлића материце онако како је препоручено у њиховој земљи. То је зато што ХПВ вакцине могу спријечити већину, али не и све типове ХПВ-а који могу довести до рака грлића материце. Такође, можда се особа која прими вакцину након што је постала сексуално активна већ инфицирала једним или већим бројем типова ХПВ-а који се не налазе у вакцинама.

Колико је чест рак грлића материце међу онима који се не вакцинишу?

Рак грлића материце је четврти најчешћи рак код жена широм свијета, а пети по учесталости у Европи. Према подацима СЗО, у свијету годишње око 680.000 жена оболи од карцинома грлића материце, а око 350.000 умре.

Нисам се вакцинисала и нисам добила рак. Зашто моја дјеца да се вакцинишу?

Рак грлића материце није генетска болест. Ако нико у вашој породици није имао рак грлића материце, то не значи да ви или ваше дијете нећете развити болест. Већина сексуално активних особа (око 80%) ће се инфицирати са једним или више типова ХПВ-а током свог живота. СЗО препоручује вакцинацију против ХПВ-а, али и обавезне рутинске прегледе како би се открила ХПВ инфекција која би могла да доведе до рака грлића материце.

Шта ће се десити ако се особе не вакцинишу ХПВ вакцином?

Свако ко није вакцинисан има висок ризик да се зарази ХПВ-ом и да преноси вирус на друге. ХПВ инфекције могу да изазову гениталне брадавице или да доведу до неколико врста рака. Четири од пет особа које се не вакцинишу прије него што постану сексуално активне могу се

заразити најмање једном врстом ХПВ-а у свом животу. Инфекција код жена је најчешћа на слuzници грлића материце. Већина ових инфекција (девет од десет или огромна већина) нестаје сама од себе, али оне које спонтано не пролазе могу да се развију у промјене на слuzници који претходе настанку рака (премалигне лезије) и временом довести до развоја рака грлића материце. ХПВ инфекције изван грлића материце могу да се развију у рак вагине и вулве. Инфекције код мушкараца могу се развити у рак пениса, ануса или грла. Одређени типови ХПВ-а изазивају генералне брадавице и код мушкараца и код жена. Изузетно је важно да и вакцинисане и невакцинисане жене редовно пролазе кроз скрининг на рак грлића материце или да, независно од скрининг програма, редовно одлазе на гинеколошке прегледе како би се све преканцерозне лезије могле открити и уклонити прије него што се развију у рак.

Да ли могу изабрати да не вакцинишем своје дијете?

Неке земље дозвољавају дјечи и родитељима да одбију вакцину против хуманог папилома вируса. Људи бирајући да се не вакцинишу излажу се непотребно ризику од неколико врста рака и гениталних брадавица.

Да ли дјечаци/мушкарци треба да се вакцинишу?

Иако је рак грлића материце најчешћа болест изазвана ХПВ-ом, дјечаци/мушкарци такође имају користи од вакцине. ХПВ инфекција може да изазове неколико врста рака и гениталних брадавица код мушкараца, а постоји могућност да се мушкарци и жене заразе ХПВ-ом убрзо након што постану сексуално активни.

Да ли је ХПВ вакцина безбједна, ефикасна и квалитетна?

Да, све три ХПВ вакцине су међу најбезбједнијим и најефикаснијим од свих вакцина које су до сада добиле дозволу за употребу.

Свака ХПВ вакцина је темељно тестирана на безбједност и ефикасност кроз клиничка истраживања прије него што је представљена широј јавности. Мониторинг је такође настављен од када су вакцине уведене и након више од 300.000.000 датих доза ХПВ вакцина које су до сада примијењене, вакцине су се показале као изузетно безбједне.

Глобална савјетодавна комисија за безбједност вакцина (енгл. The Global Advisory Committee for Vaccine Safety) редовно прати и анализира

научне доказе о безбједности ХПВ вакцина који су добијени у студијама спроведеним широм свијета. Постављени су ригорозни системи контроле квалитета како би се обезбједио квалитет и сигурност вакцина током свих фаза од производње до транспорта и примјене вакцине. Ови системи такође обезбјеђују да се сваки потенцијални безбједносни проблем пријави и прописно истражи. Истражује се сваки озбиљан нежељени догађај након примјене вакцине који би потенцијално могао бити повезан са вакцином, а комисија разматра колико су се често ови догађаји јављали прије и после увођења вакцине. У јануару 2016. године, комисија је закључила да нема доказа који подржавају било какву озбиљну забринутост за безбједност у вези са употребом ових вакцина. Европска агенција за лијекове такође је спровела независну процјену и закључила да су вакцине безбједне и ефикасне. Високи стандарди производње и квалитета исти су у свакој земљи у којој се производе ХПВ вакцине.

Како да будем сигуран/-а да вакцинама није истекао рок?

Датум истека рока сваке бочице вакцине је одштампан на етикети. Родитељи, старатељи или пацијенти могу затражити од здравственог радника који даје вакцину да им покаже бочицу са вакцином.

Ко производи вакцину и гдје се производи?

Четворовалентне и деветовалентне вакцине (*Гардасил* и *Гардасил 9*) произвођача *Merck Sharp & Dohme* (понекад се зове и *MSD* или *Merck*), а сједиште компаније налази се у Сједињеним Америчким Државама (САД).

Двовалентну вакцину (*Cervarix*) производи компанија *GlaxoSmithKline*, чије је сједиште у Уједињеном Краљевству.

Ове компаније имају производне погоне у многим земљама широм свијета гдје се производе вакцине. Све фабрике, које производе ХПВ вакцине, редовно контролишу државне и међународне власти, укључујући и Свјетску здравствену организацију.

Колико особа је до сада примило ХПВ вакцину?

Од 2006. године, када је вакцина први пут уведена, преко 100.000.000 људи је вакцинисано са преко 300.000.000 доза ХПВ вакцина широм свијета. Вакцинација против ХПВ-а је дио рутинске имунизације у више од 100 земаља до сада.

Да ли постоје неке дугорочне посљедице након вакцинације?

Скандинавске земље и Сједињене Америчке Државе повремено раде ревизију медицинских картона милиона људи који су примили вакцину, како би видјели има ли неочекиваних негативних здравствених исхода међу особама које су до сада примиле ХПВ вакцину. Нису нашли никакве дугорочне негативне посљедице. Истраживања су показала да је заштита од вируса и даље јака међу онима који су вакцинисани и прије десет година и не показује знаке слабљења.

Да ли вакцина има нежељене ефекте, и ако има – које?

Као и друге вакцине и лијекови, ХПВ вакцина често изазива благе нежељене ефекте. Чести су црвенило, оток или бол у руци где се даје инјекција. Неки људи могу да имају главобољу, благу грозницу, болове у зглобовима или мишићима или привремену мучнину. Ове локалне реакције или нежељени ефекти обично трају мање од једног дана и нису опасни.

Приближно један од милион људи који приме вакцину било које врсте доживиће алергијску реакцију (као што је анафилактички шок). Због тога, из предострожности, особа која прима вакцину треба да остане у здравственој установи 15 минута након тога. Ако осјећате несвјестицу или било какве тегобе након вакцинације, треба да то кажете љекару.

Нажалост, на друштвеним мрежама и међу тинејџерима круже гласине које повезују вакцинацију против ХПВ-а са тешким нуспојавама или хроничним здравственим проблемима. Опсежне студије и текуће праћење безбједности преко 300.000.000 доза које су до сада примијењене широм свијета не подржавају такве везе.

Колико људи је имало нежељене реакције?

Реакције у руци гдје је вакцина аплицирана:

- ▶ Бол осјећа око осам од десет особа.
- ▶ Црвенило или оток осјети око једна од четири особе.

Главобоља: Отприлике једна од три особе ће развити главобољу.

Грозница:

- ▶ Благу грозницу (38 °C) има око једна од десет особа.
- ▶ Повишену температуру (39 °C) доживи око једна од 65 особа.

Ови благи нежељени ефекти обично трају од неколико сати до једног дана.

Како могу бити сигуран да моје дијете неће имати неку озбиљну нежељену реакцију?

Мало је вјероватно да ће ваше дијете доживјети било какве озбиљне нежељене ефекте или реакције на ХПВ вакцину, међутим, постоји неколико ствари које родитељ може урадити како би осигурао да вакцинација прође без проблема за дијете.

- ▶ Реците љекару ако ваше дијете има алергију прије апликације вакцине. Здравствени радник тада може процијенити да ли је алергија релевантна за конкретну вакцину која се даје.
- ▶ Останите 15 минута у здравственој установи након примања вакцине како би особље могло да га посматра и реагује на сваку озбиљну алергијску реакцију.
- ▶ Након вакцинације можете очекивати уобичајене нежељене ефекте (црвенило или бол на мјесту убода), као и могућу повишену тјелесну температуру или болове у тијелу, укључујући и главобољу. Увјерите дијете да су ове нежељене реакције уобичајене, да нису опасне и да ће брзо проћи.
- ▶ Уколико се деси нешто неочекивано, пријавите то љекару. Сви такви извјештаји се озбиљно испитују како би се установило да ли је примијећена промјена повезана са вакцинацијом или може имати неки други узрок.

Да ли ХПВ вакцина може да утиче на плодност?

Не. Вакцинација против ХПВ-а не утиче на могућност зачећа нити на било који други начин утиче на трудноћу. Такође, не утиче на плодност дјечака или мушкараца. Вакцинација је важан први корак за спречавање дугорочних посљедица ХПВ инфекције, које могу укључивати рак грлића материце, неплодност или чак смрт.

